

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної
установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально -
виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській
областях.

19.11.2024

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 19.11.2024 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській областях (далі – медична частина).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Морозов Руслан Олегович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Петросов Владислав Георгійович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Грець Валерій Григорович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Медична частина знаходиться за адресою: вул. Куроп'ятникова 50-б, м. Кропивницький, Кіровоградська обл, на території Державної установи «Кропивницький слідчий ізолятор» (далі – установа).

Завідувач медичної частини: Лівінчук Валерій Федорович.

Під час відвідування група НПМ безперешкодно оглянула приміщення медичної частини, ознайомилась з умовами організації надання медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам, провела конфіденційні бесіди з особами, які утримуються в установі та потребують медичної допомоги.

Медична частина має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, затверджену наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 21.12.2019 № 2639 за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія, стоматологія, фтизіатрія, рентгенологія, інфекційні хвороби, акушерство і гінекологія, дерматовенерологія; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: лікувальна справа, сестринська справа, рентгенологія, лабораторна справа (клініка).

Договір про надання послуг з управління відходами від 02.09.2024 № 090824-ЕЦ укладений з товариством з обмеженою відповідальністю «УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ».

Під час попереднього відвідування медичної частини групою НПМ 4 та 5 жовтня 2022 року Міністерству юстиції України та Державній установі «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» надавались наступні рекомендації:

забезпечити діагностику та лікування хворих осіб та осіб з підозрою на вірусний гепатит С (відповідно до Стандартів медичної допомоги при ВГС у дорослих, затверджених наказом МОЗ від 15.01.2021 № 51);

забезпечити доступність приміщень для осіб з інвалідністю, зокрема поручнями, пандусами, сходовими підйомниками тощо (підпункт 4 пункту 4 розділу IX Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 та Державних будівельних норм України В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»);

забезпечити проведення необхідних профілактичних лабораторних та інструментальних обстежень ув'язнених жінок задля попередження онкологічних та гінекологічних захворювань;

забезпечити проведення належних періодичних профілактичних медичних оглядів засуджених та ув'язнених осіб із залученням лікарів, проведенням інструментальних обстежень та гематологічних, біохімічних та загальноклінічних лабораторних досліджень;

забезпечити проведення необхідних оглядів лікарем-психіатром засуджених та ув'язнених осіб, схильних до суїциду;

обладнати ізолятор для хворих осіб на психічні захворювання;

забезпечити проведення необхідних обстежень хворих на ВІЛ на рівень CD4 клітин;

забезпечити госпіталізація хворого на туберкульоз з бактеріовиділенням засудженого Б.;

забезпечити надання належної допомоги, зокрема консультації лікаря-невролога та лікарськими засобами ув'язненій Г.;

забезпечити надання належної допомоги, зокрема проведення МРТ головного мозку ув'язненому С.;

забезпечити надання належної допомоги, зокрема проведення спеціалізованого лікування та реабілітації ув'язненому Г.;

забезпечити залучення до телемедичної мережі необхідних лікарів-консультантів;

забезпечити аптеку медичної частини лікарськими засобами та виробами медичного призначення відповідно до Національного переліку лікарських засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2009 року № 333 та уніфікованих клінічних протоколів розроблених у

відповідності до стандартів надання медичної допомоги, затверджених наказом МОЗ України від 28.09.2012 № 751 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України»;

забезпечити кабінет лікаря-стоматолога дентальним рентгенапаратом;
організувати проведення замісної підтримувальної терапії осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів;

забезпечити дотримання інфекційного контролю та епідеміологічного нагляду за туберкульозом;

забезпечити неналежну організацію документальної фіксації виявлення тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб, які утримуються в установі та контроль реалізації вжитих заходів за результатами перевірки;

забезпечити належне ведення медичної документації;

забезпечити приватність під час проведення медичних оглядів ув'язнених та засуджених осіб, зокрема обладнати медичний кабінет у збірному відділенні установи та обмежити доступ осіб, які перебувають на території медичної частини в якості днювальних до приміщення реєстратури та картотеки медичної частини;

забезпечити проведення ремонтних робіт приміщень медичної частини;

придбати автотранспортний засіб для своєчасного вивезення хворих у супроводі медичного персоналу на планову діагностику та лікування до закладу охорони здоров'я.

Варто зауважити, що надані рекомендації виконані частково. Водночас у ході відвідування групою НПМ виявлені наступні недоліки в роботі медичної частини, які призводять до порушень прав ув'язнених і засуджених осіб.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

1. Відповідно до 2.11 Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту, затвердженого наказом Міністерством охорони здоров'я та Міністерством юстиції України від 10.02.2012 № 239/5/104 (далі – Порядок) про факт виявлення тілесних ушкоджень у засудженого медичний працівник негайно з моменту виявлення таких ушкоджень телефоном, електронною поштою та письмовим повідомленням інформує прокурора та адміністрацію установи виконання покарань.

Водночас під час вивчення медичної документації встановлено, що не усі випадки тілесних ушкоджень у ув'язнених документуються належним чином. Так у порушення встановлених вимог після липня 2024 року медичні працівники фотографують виключно випадки незначних тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб, тоді як інші ушкодження залишаються без належної уваги. Також групою

НПМ встановлено, що інформування прокурора про такі випадки здійснюється виключно телефонним дзвінком.

Окремі форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка про фіксацію тілесних ушкоджень» не заповнені відповідно до вимог інструкції у порушення наказу МОЗ від 02.02.2024 № 186.

Зокрема відповідно до медичної документації ув'язнений Д. отримав тілесне ушкодження від 25.08.2024 у камері № 152, а саме «крововилив лівого ока, гематома, забій м'яких тканин, забій лівої скроні, гематома шкіри голови з ліва». Водночас медичними працівниками не зроблено фото тілесних ушкоджень, у медичній карті амбулаторного хворого відсутні відомості щодо наданої медичної допомоги ув'язненому.

Відповідно до інформації у журналі обліку фактів виявлення тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб ув'язнений Н. отримав тілесне ушкодження від 12.07.2024, а саме «рвана рана шкіри голови в тім'яній ділянці розміром 5 x 0.2 см», медичними працівниками не зроблено фото тілесних ушкоджень.

Ув'язнений Н. отримав тілесне ушкодження від 25.04.2024, а саме «забій правої кисті, незначна гематома, набряк м'яких тканин приблизно 1.5 см. Перелом?». Водночас медичні працівники не надали групі НПМ медичну документацію ув'язненого внаслідок її відсутності у медичній частині, також відсутні відомості щодо наданої медичної допомоги ув'язненому.

Відповідно до доповідей Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі - ЄКПТ) відсутність незалежного документування виявлених тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб не забезпечує належне запобігання насильства щодо ув'язнених осіб та ефективне розслідування таких випадків.

2. Під час конфіденційного спілкування з засудженими та ув'язненими особами НПМ отримав повідомлення про недотримання вимог професійної етики з боку керівника медичної частини під час спілкування з пацієнтами. Відповідно до вимог статті 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» серед професійних обов'язків медичних працівників є дотримання вимог професійної етики і деонтології та збереження лікарської таємниці.

3. Разом з тим група НПМ стала свідком, коли опитування групи ув'язнених з боку медичних працівників відбулося в присутності працівників установи. Водночас відповідно до пункту 2.4. Порядку медичні обстеження (огляди) осіб, узятих під варту, проводяться поза межами чутності і (якщо медичний працівник не бажає іншого в кожному конкретному випадку) поза межами видимості немедичного персоналу.

Також відповідно до рекомендацій ЄКПТ (СРТ/Inf(93)12-part) усі медичні обстеження ув'язнених (як відразу по прибутті, так і пізніше) повинні здійснюватися у такий спосіб, щоб немедичний персонал не міг чути, а по можливості й спостерігати за обстеженням. Окрім цього, позбавлені волі особи повинні проходити обстеження не групами, а в індивідуальному порядку.

4. З огляду на викладене група НПМ наголошує на необхідності проведення навчання працівників медичної частини стосовно запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

У своїй доповіді до Уряду України щодо проведеного візиту ЄКПТ в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року, ЄКПТ наголошує про необхідність проходження медичними працівниками спеціальної підготовки, зокрема для розвитку необхідної компетентності в документуванні та інтерпретації тілесних ушкоджень, а також забезпечення повного знання обов'язків і процедур звітності, навчання має охоплювати техніку опитування осіб, які могли зазнати неналежного поводження.

5. Під час відвідування група НПМ провела конфіденційне спілкування з особами, які прямують транзитом. Встановлено, що у порушення вимог підпункту 3 пункту 3 Розділу IX «Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, особи, які прямують транзитом, не отримують належної медичної допомоги. Зокрема окремі засуджені повідомили про погане самопочуття та наявність симптомів гострої респіраторної вірусної інфекції та звертались до працівників слідчого ізолятору щодо необхідності зустрічі з медичним працівником для подальшого медичного обстеження, водночас такі прохання були проігноровані. Також у порушення пункту 42.1 Європейських пенітенціарних правил особи, які мають підозру на наявність в них інфекційного захворювання, не ізолювані від інших засуджених.

6. Разом з тим за повідомленнями осіб, які прямують транзитом, медичні працівники (фельдшери медичної частини) відвідують їх не частіше 1 разу на тиждень. Варто зауважити, що станом на день відвідування більшість засуджених перебували у приміщенні для осіб, які прямують транзитом, більше тижня.

7. Нагальною проблемою залишається неукомплектованість штату медичної частини. Протягом 2 років у медичній частині залишається вакантною посада лікаря-терапевта, що значно ускладнює надання належної медичної допомоги ув'язненим та засудженим особам.

Відповідно до пункту 41.1. 1 Європейських пенітенціарних правил кожен пенітенціарний заклад мусить мати не менше одного лікаря, який має відповідну кваліфікацію лікаря-терапевта.

8. Також у штаті медичної частини відсутній клінічний психолог, що ускладнює надання своєчасної та ефективної медичної допомоги ув'язненим, що може призвести до серйозних наслідків для їхнього здоров'я.

Відповідно до пункту 85 доповіді Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – ЄКПТ) щодо проведеного візиту ЄКПТ в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року ЄКПТ зазначає про необхідність посилення

надання психологічної допомоги в установах, а також розвитку підготовки та ролі пенітенціарних психологів, особливо в частині терапевтичної клінічної роботи із засудженими. Необхідно докласти зусиль для набору клінічно підготовлених психологів, які повинні бути частиною медичної команди.

9. Лікарі медичної частини позбавлені доступу до електронної системи охорони здоров'я, що призводить до неможливості створення, внесення, перегляду та обміну рецептами, направленнями, медичними записами, електронними медичними картами пацієнтів, іншою інформацією та документами. Відсутність доступу лікарів до інформації стосовно здоров'я засуджених та ув'язнених осіб до потрапляння в установи Державної кримінально-виконавчої служби ускладнює процес надання належної медичної допомоги.

10. Разом з тим переважна більшість ув'язнених не мають укладеної декларації з лікарем первинної медичної допомоги, як наслідок такі особи позбавлені можливості отримати необхідні медичні послуги за кошти НСЗУ, відповідно до Програми медичних гарантій, що призводить до порушення вимог абзаців 4 та 5 статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

11. Під час вивчення медичної документації встановлено, який ув'язнений, який перебуває на лікуванні в умовах стаціонару, має встановлений діагноз гіпертонічної хвороби, та має показники тиску 190/140 мм рт. ст., що є ризиком виникнення в нього неблагочинних серцево-судинних подій. Наразі пацієнт приймає антигіпертензивні лікарські засоби, які не допомагають утримувати тиск у допустимому діапазоні. Таким чином ув'язнений потребує дообстеження та перегляду схеми лікування.

12. Також групою НПМ виявлений пацієнт, який має діагноз гострого порушення мозкового кровообігу, страждає на афазію, водночас наразі не має індивідуального плану реабілітації

Варто зауважити, що неналежне надання медичної допомоги може бути розцінене як порушення статті 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка забороняє нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання.

13. Під час відвідування до групи НПМ звернулась ув'язнена, яка наразі має гіпертонічну хворобу та потребує регулярного вимірювання артеріального тиску (декілька разів на день). Водночас ув'язнена позбавлена можливості зберігати тонометр у камері, в якій вона перебуває, та як наслідок обмежена у можливості динамічного контролю артеріального тиску крові.

14. Під час відвідування у камерах-палатах медичної частини на лікуванні в умовах стаціонару перебували пацієнти. Водночас у порушення пункту 2.6 Порядку не усі пацієнти, які перебувають на лікуванні в умовах стаціонару, мають заведені форми первинної облікової документації № 003/о «Медична карта стаціонарного хворого», затверджені наказом Міністерства охорони

здоров'я України від 14.02.2012 № 110, як наслідок у медичній частині відсутня достатня інформація про висновки медичного обстеження, консультації та дані щодо проведеного лікування таких пацієнтів лікарем-фахівцем.

15. У порушення Закону України «Про психіатричну допомогу» та Інструкцій до заповнення форм первинної облікової документації, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) від 15.09.2016 № 970, під час вивчення медичних карт амбулаторних хворих виявлено, що не усі особи, які отримують лікування у лікаря-психіатра, підписали форму первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду» та форму первинної облікової документації № 003-8/о «Усвідомлена згода особи на амбулаторну психіатричну допомогу», що не забезпечує добровільну згоду пацієнтів для застосування щодо них методів діагностики, профілактики та лікування.

Відповідно до стандартів ЄКПТ (СРТ/Inf(93)12-part) вільно висловлена згода та дотримання конфіденційності є основними правами особи. Вони також є особливо важливими для створення атмосфери довіри, яка є необхідною частиною у стосунках між лікарем і пацієнтом, особливо в місцях позбавлення волі, де ув'язнений не має можливості вільно вибирати свого власного лікаря.

16. На день відвідування в медичній частині відсутні експрес-тести на виявлення антитіл до вірусного гепатиту С, що може призвести до недостатньої діагностики та як наслідок прогресування та поширення зазначеного інфекційного захворювання серед інших засуджених та ув'язнених осіб.

17. При вибірковому огляді лікарських засобів виявлені препарати, термін придатності яких закінчився, що порушує вимоги статті 23 Закону України «Про лікарські засоби». Неякісні лікарські засоби, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, підлягають утилізації та знищенню згідно вимог Правил утилізації та знищення лікарських засобів, які затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я 24.04.2015 № 242.

18. В медичній частині наявний кабінет для проведення замісної підтримувальної терапії (далі - ЗПТ), водночас таку терапію отримують виключно пацієнти, які раніше перебували на зазначеній терапії до потрапляння в установу. Лікар-психіатр медичної частини не приймає рішення про початок ЗПТ для інших осіб, на підставі наявності діагнозу психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання опіоїдів, відповідності критеріям для призначення ЗПТ та відсутності протипоказань особам, яким раніше не було встановлено зазначений діагноз. Зазначене позбавляє можливості отримувати медичну допомогу більшості осіб, які її потребують.

Відповідно у доповіді ЄКПТ звертається увага, що потрапляння до пенітенціарної установи є можливістю вирішити проблему, пов'язану з вживанням наркотичних засобів, і тому важливо, щоб відповідна допомога була запропонована всім зацікавленим особам; отже, в усіх установах має бути доступне відповідне медичне обслуговування. Таким чином, особи, які

перебувають в установі, позбавлені можливості отримувати ЗПТ, що порушує їх право на вибір методів лікування.

19. Приміщення медичної частини не відповідають вимогам Державних будівельних норм В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення» та Стандартів ЄКПТ (СРТ/Inf(93)12-part): у камерах-палатах виявлено недостатню площу для перебування пацієнтів, пошкодження поверхні стін, відсутні необхідні меблі (недостатня кількість тумб, відсутні шафи). Також у приміщеннях медичної частини відсутнє гаряче водопостачання, окрім маніпуляційної кімнати, кімнати для обстеження жінок та санітарної кімнати.

Зазначене негативно впливає на терапевтичне середовище в медичній частині та з оглядку на практику Європейського суду з прав людини є неналежним поведінням щодо ув'язнених та засуджених осіб (фото 1-3).

20. У порушення вимог пункту 1 розділу II «Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз», затвердженого наказом МОЗ від 01.02.2019 № 287, та пункту 8 глави 2 розділу X Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, особи, яким встановлено діагноз туберкульозу, поміщуються у камери, які не відповідають вимогам палати для ізоляції пацієнта, який є джерелом аерогенної інфекції, відповідно до стандартів інфекційного контролю (фото 4).

21. У порушення Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом від 30.12.2014 № 1417, у медичній частині відсутня обладнана протипожежна система, що може призвести до загрози життю медичного персоналу та засуджених у разі виникнення пожежі.

22. У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.240:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» медична частина не обладнана засобами доступності для людей з порушеннями опорно-рухового апарату, наявний пандус не відповідає встановленим вимогам, відсутнє універсальне санітарно-гігієнічне приміщення для пацієнтів.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Міністерству юстиції України:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння та покарання у діяльності Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській областях.

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина,

реалізацію законних прав засуджених та ув'язнених осіб у діяльності Кропивницької міської медичної частини № 14 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Черкаській та Кіровоградській областях.

Державній установі «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» забезпечити:

належне документування випадків тілесних ушкоджень у ув'язнених та засуджених осіб відповідно до встановлених вимог та надання відповідної інформації правоохоронним органам;

додержання вимог професійної етики медичних працівників під час спілкування з засудженими та ув'язненими особами;

опитування пацієнтів поза межами чутності і (якщо медичний працівник не бажає іншого в кожному конкретному випадку) поза межами видимості немедичного персоналу;

проведення навчання працівників медичної частини стосовно запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню відповідно до рекомендацій ЄКПТ;

надання вчасної та належної медичної допомоги особам, які прямують транзитом;

ізолювання осіб з підозрою або наявністю інфекційного захворювання;

укомплектування штату медичних працівників;

залучення до штату медичної частини клінічного психолога;

активізувати зусилля щодо укладання ув'язненими декларації з лікарем первинної медичної допомоги;

надання належної медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам;

ведення медичної документації відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110;

ознайомлення пацієнтів з усвідомленими згодами пацієнта, відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я від 15.09.2016 № 970;

медичну частину експрес-тестами на виявлення антитіл до вірусного гепатиту С у достатній кількості;

належне зберігання та утилізації лікарських засобів;

надання належної медичної допомоги особам з розладами психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин;

приведення приміщень медичної частини у відповідність до вимога Державних будівельних норм В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення», Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз та Стандартів ЄКПТ (СРТ/Inf(93)12-part);

облаштування протипожежної системи;

облаштування медичної частини засобами доступності для людей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи – начальник
відділу реалізації
національного превентивного
механізму у сфері охорони
здоров'я Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини

Руслан МОРОЗОВ

Фото до звіту

Фото 1

Φοτο 2

Фото 3

Фото 4

